

■ Obr. 1 Vizualizace podoby Archeoparku Všetarech: v levé části plánované objekty s dominantní hlavní budovou, v pravé části a v pozadí část stávajících objektů areálu CEA Všetarech.

Archeopark pravěku ve Všetarech: základní teze

V roce 2009 katedra archeologie FF UHK společně s úřadem Královéhradeckého kraje a dalšími subjekty⁽¹⁾ vypracovala projekt nazvaný Archeopark pravěku ve Všetarech.⁽²⁾ Na tomto místě jsou představeny společenské a archeodidaktické důvody přípravy projektu, který navazuje na již existující Centrum experimentální archeologie Všetarech.

■ Radomír TICHÝ
Václav DRNOVSKÝ
Hana DOHNÁLKOVÁ
Milan SLEZÁK
Univerzita Hradec Králové

Proč Archeopark pravěku?

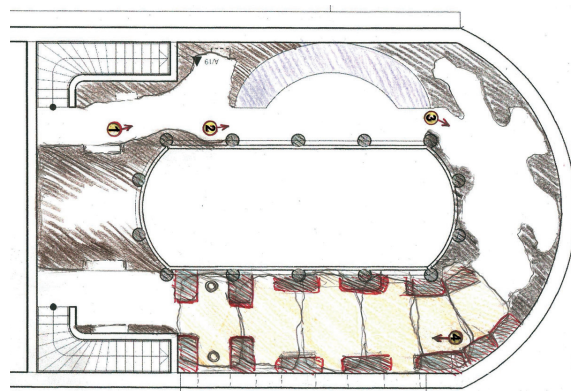
Idea samostatného „muzea pravěku“ není v naší muzeologii a archeologii nová (viz *Neustupný* 1966). Zatím se ji však nepodařilo naplnit. Doba pokročila a v západním světě se již od 50. let minulého století zrodila jako alternativa tzv. archeologická muzea v přírodě či střediska experimentální archeologie (*Sklenář* 1983, *Malina – Malinová* 1992). V současnosti se mimo (nespráv-

ného?) označení „archeologické skanzeny“ často objevuje označení „archeopark“. Výraz umožňuje mj. vyjádřit oddělení takových projektů od povinnosti uchovávat archeologické originální památky v depozitářích, která patří jediné do agendy muzeí (i v původním pojetí J. Neustupného 1996, 224). Zároveň užití pojmu „park“ evokuje procházku v přírodě, dost možná i náhradu za problematickou archeologickou turistiku. Jasně tedy souvisí s muzeem v přírodě v praxi spojeným se stavebními produkty experimentální archeologie v nejširším smyslu. V dnešní době přechází často „pokus-experiment“ v návštěvníkovu osobní zkušenost s artefakty a v současnosti postavenými objekty. Zařízení tohoto typu u nás již existuje řada, a to včetně těch používajících názvy „skanzen“ či „archeopark“. Jasně se odlišují od tradičních expozic muzeí. Zatímco nevýhodou tradičních muzejních expozic založených na (rozlámaných) artefaktech je jejich neživost, nevýhodou muzeí v přírodě je přesný opak. Objekty jsou často v životní velikosti a návštěvník je vnímá jako originály. Chybí tedy didaktické srovnání.

A tak nutnou součástí archeoparku musí být nejenom archeologická trasa či cyklotrasa v jeho okolí,

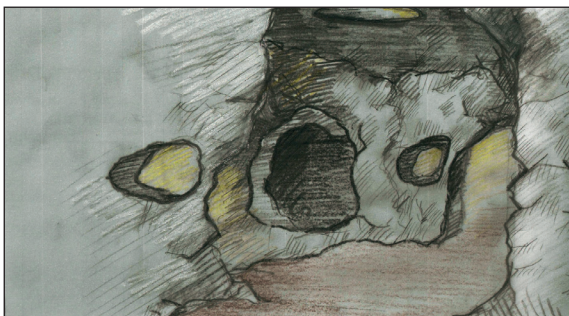
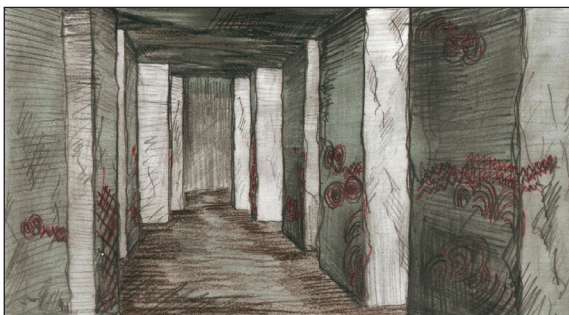
ale i budova se stálou expozicí a výstavními prostory. Jedině netradičně pojatá expozice vytvoří ve vnímání návštěvníka rámec pro pochopení výstavy neúplných artefaktů. A naopak, jediné rozlámané ale původní artefakty odliší návštěvníkovi jednoznačně současné modely a rekonstrukce od skutečných pozůstatků hmotné kultury našich předků. Teprve takový celek plně vyhovuje potřebám současnosti. Takový celek však u nás nemáme.

Neodborná veřejnost minulost našeho území vnímá abstraktněji na základě klasických muzejních expozic nebo objektů, které se dochovaly z mladších období dějin (hrady, zámky, tedy nad zemí stojící památky). Výjimkou je dnes již

■ Obr. 2 Jedna ze skic podzemního patra budovy expozice.

1 Centrum evropského projektování, firma ARCHAPLAN s.r.o. projektční kancelář, obec Všetarech, Muzeum východních Čech v Hradci Králové.
2 Dne 22.10.2009 projekt odsouhlasilo zastupitelstvo Královéhradeckého kraje a doporučilo jej k zařazení do výběrového řízení operačního programu ROP NUTS II Severovýchod. Proces přípravy byl doveden do fáze stavebního povolení. Žádná z těchto skutečností sama o sobě nic nevyovídá o jeho naději na možnou realizaci.

■ Obr. 3 Skicy podzemní části expozice: nahoře megalitická část s pohřebním areálem; dole jeskyně s těžebním areálem.

■ Obr. 4 Inspirace podzemní části expozice: nahoře šachty ve Spiennes; dole ZOO Praha.

▼ Obr. 5 Vizualizace areálu Archeoparku Všetaty v krajině.

tradiční expozice Anthropos v Brně – Pisárkách, zaměřená však na vývoj lidského rodu, tedy starší dobu kamennou. Na druhé straně existují na našem území již poměrně četná muzea v přírodě věnovaná ranému středověku (Chotěbuz, Modrá u Velehradu, plánovaný archeopark v Mikulčicích – vše na území Moravy), z pravěkých lze jmenovat Prášiely v jižních Čechách specializované na populární kulturu Keltů. Unikátním projektem vrcholného středověku je Villa nova Uhřetín pod Deštnou, který se nachází přímo v Královéhradeckém kraji. Zařízení poskytující návštěvníkovi ucelený přehled dějin pravěku ovšem chybí na území celé republiky.

Základní archeodidaktické přístupy

Pojem „archeodidaktika“ naše muzeologie ani archeologie nepoužívá.⁽³⁾ Přitom pojem „muzeologie“ zavedl náš učitel a amatérský archeolog Kliment Čermák (1852-1917). Archeologie má k muzeologii velmi blízko, vždyť i J. Neustupný (1905-1981) byl profesorem muzeologie. Také požadavek samostatného „muzea pravěku“ byl zcela legitimní, vždyť existují muzea zemědělství, techniky, atd. Klasické vystavení archeologických nálezů v policích muzejních expozic dává jen velmi torzovitou představu o životě lidí v pravěku a zdaleka nevyužívá forem prezentace, které jsou k dispozici. Tím bohužel ani potenciál, který produkty archeologie samy o sobě nabízejí. V běžném pojetí regionálního muzea patří archeologii v lepším případě několik málo malých místností.⁽⁴⁾ Tato skutečnost sama o sobě neznamená, že by neměly existovat klasické muzejní expozice, zároveň však platí, že k nim návštěvník přistupuje bez znalosti souvislostí, a proto jejich vyznění zůstává určeno jen užší skupině zasvěcených odborníků nebo nadšenců-samouků. Těch však v dnešní době ubývá.

Z novější analýzy prezentace archeologie v muzejních expozicích vyplývá, že jsou sice srozumitelné nejširšímu okruhu návštěvníků, ale obsahově jsou většinou tradiční, tedy bez prezentace výsledků mezioborové spolupráce (s přírodními vědami) a závislé na obsahu syntetických prací, tedy bez vlastního scénáře. Moderní prezentaci by měly tvořit spíše vyprávěcí a konstrukční prvky (Matoušek 2000). Jednoduché pojetí často může být dáno i nedostatkem vystavovatelného materiálu v menších depozitářích. Naopak, rozsáhlé sbírky Národního muzea v Praze postupně v jeho expozici prořídly. Podle posledních hodnocení však návštěvník stále nestihne vnímat velký počet exponátů v šesti sálech stereotypně uspořádané expozice bez uzlových bodů, které by ho orientovaly (Sklenář 1998). Taková expozice je postavena spíše „badatelsky“, tedy s potenciálně méně početnou cílovou skupinou.

Jsou-li scénáře expozic odvozené z knižních syntéz, je třeba zaměřit se tímto směrem. Ze zatím ojedinělé recenze poslední syntézy českého pravěku⁽⁵⁾ je patrné, že nedošlo k integraci poznatků humanitních a přírodních věd. Neúplné vykreslení minulosti jde v této souvislosti na vrub chybějícímu zařazení nálezů z organických materiálů, absenci „vertikálního“ promýšlení souvislostí obecných jevů, stejně jako opomíjení obrazu každodennosti našeho pravěku (Vencl 2009, 562-563). S tím souvisí přístupy, které můžeme označit jako **archeologie bytí** (Tichý 2000) či **archeologická antropologie** (Unger 2005). Mezi obojím existuje velmi úzký vztah. Archeologická antropologie se snaží o rekonstrukci života konkrétní lidí nebo malých definovaných lidských skupin (Unger 2005, 69). Cíle dosahuje zjišťováním vztahu člověka a artefaktu (např. proporce lidské ruky a nástroje, nohy a obuvi, prsu a šperku apod.), rekonstrukci

života konkrétních lidí na základě kosterních pozůstatků a hrobové výbavy nebo rekonstrukcí života dle archeologických výzkumů lokalit (např. život na hradě Lelekovice, Unger 2005, 70). Archeologie bytí hledá spíše vztah mezi artefakty a objekty respektující obtíž s moderním lidským faktorem v archeologickém experimentu. Výsledkem obou přístupů jsou poznatky ve formě přitažlivé pro veřejnost.

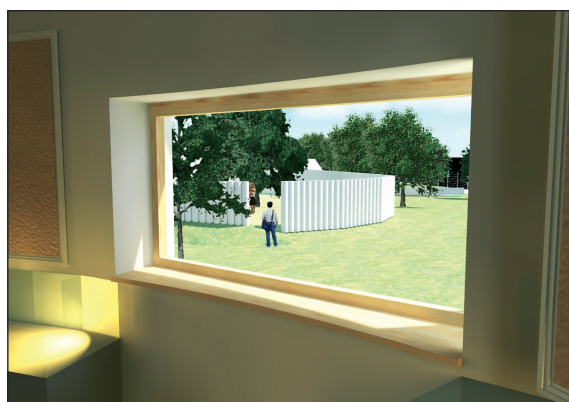
Uvedená východiska si žádají odpověď na otázku, jaké pracoviště by tyto poznatky mělo produkovat. Zřejmě ne regionální muzea ani instituce archeologické památkové péče. Jde evidentně o aplikovaný výzkum, s výstupy přizpůsobenými vnímání současné společnosti. To ve většině případů vylučuje i pracovníky akademií. A tak tento úkol zbyl na univerzitě a některé se ho již částečně chopily (archeologická antropologie na Ústavu antropologie PřF MU Brno, archeologický experiment na katedře archeologie FF Univerzity Hradec Králové). Nebo na některá výjimečná občanská sdružení (Villa nova Uhřetín pod Deštnou).

Umístění v krajině a řešení plochy Archeoparku

V současnosti na plánovaném místě projektu Archeoparku již stojí jako jeho základ, tzv. Centrum experimentální archeologie, tedy to, co bývá nazýváno v Královéhradeckém kraji jako „pravěká vesnice“. Již od roku 2000 je otevřena školním exkurzím, veřejnosti však zatím pouze v letním období (od července do srpna) a o jarních a podzimních víkendech. I tento omezený provoz je možný jen díky práci studentů, kteří zde vykonávají praxi pod vedením učitelů katedry archeologie FF Univerzity Hradec Králové. Stávající projekt od jeho počátku podporuje obec Věstary, která k jeho realizaci poskytuje pozemky. Odborné zázemí zajišťuje sama katedra archeologie FF UHK.

Obec Věstary se nachází v těsné blízkosti Hradce Králové, místo je dostupné vlakem i autobusy a leží při výpadovce Hradec Králové – Jičín. Poloha je výhodná dokonce i v případě realizace dalšího úseku dálnice D11, jejíž sjezd „Světí“ by se nacházel necelé 2 km daleko. Severovýchodní směr od Hradce Králové je tradičně chápán jako kulturní výletní místo díky památníku a naučné stezce války 1866 na Chlumu (od Věstar vzdáleno pouze několik kilometrů). Rozšíření nabídky tedy dobře koresponduje s dosavadním využitím krajiny a přispělo by ke v zahraničí oblíbenému seznámení návštěvníka s historií dané krajiny (ostatně téma krajiny a její proměny v minulosti je i v naší odborné či populárně naučné literární produkci také hojně zpracováno). I z pohledu atraktivity archeologických nálezů jde o výjimečné místo známé svým osídlením ve všech etapách pravěku. Tuto část by měla zajistit plánovaná archeocyklotrasa.

Co tedy můžeme rozumět pojmem „archeopark“? Ve zde navrženém pojetí jde o archeocyklotrasu spojující dané místo s městem Hradec Králové, které je střediskem kraje, a tím i potenciálním zdrojem návštěvníků (školy, veřejnost). Spojnice je ovšem vybrána záměrně po významných archeologických lokalitách, jako je samo hradecké návrší s místem centrálních hradišť, místo nálezů ostatků mamuta ve Svobodných Dvorech, neolitické sídliště a pohřebiště v Plotištích, sociokulturní areály (rondely) v Lochenicích, pohřebiště z období stěhování národů tamtéž či jen ukázka profilu krajiny v blízkosti významné komunikační tepny, kterou řeka Labe v pravěku rozložitě byla. Stojí za poznámku, že návrh jednotlivých zastávek na trase nemůže sloužit jako návod pro rabování lokalit tzv. detektoráři, protože zde kovy buď úplně chybí (jde o lokality z doby kamenné) nebo byly archeologické nálezy již vyzvednuty při odborném výzkumu. Rovněž přesná prostorová identifikace není nutná, na místech dávného osídlení je totiž dnes

■ Obr. 6 Vizualizace salů budovy expozice Archeoparku Věstary (shora): horní patro, přes zábradlí je pohled shora na model pravěké krajiny ve spodním patře; pohled z přízemní části expozice do horního patra; přízemní část expozice (model krajiny není zakreslen); průhled z přízemního sálu expozice na rondel v areálu archeoparku.

- 3 Nejčastěji se s tímto pojmem setkáváme v Itálii a to dokonce v názvu muzeí v přírodě.
- 4 Královéhradecký kraj je pouze příkladem tohoto jevu. Nikdy zde neexistovala stálá komplexní expozice pravěku v centrálním hradeckém muzeu. To je důvodem, proč se těchto aktivit chopily nestátní neziskové organizace, bohužel však často bez potřebného zázemí.
- 5 Archeologie pravěkých Čech, svazek 1-8, Praha 2007-2008

■ Obr. 7 Aktivita v CEA Všeřetáry: A pohled z rondelu na areál centra; B experimentální tavba bronzu; C získávání zkušeností s motykami; D účastníci exkurze při broušení kamenných nástrojů

patrný již jen reliéf krajiny, i ten je však k chápání dávného osídlení důležitý.

Jak je již uvedeno výše, významnou součástí plochy samotného Archeoparku jsou konstrukce „pravěkých staveb“ i modelové (1:1) představení pohřebiště, výrobních areálů a dalších objektů jako studna, stavební hliníky nebo sociokulturní areál představený rondelem. Plán Archeoparku pravěku počítá s dalšími stavbami tak, aby celek umožnil návštěvníkovi orientovat se v základních stavebních projevech prehistorie, od zahloubených zemnic, přes polozemnice až ke sloupovým stavbám či stavbám konstrukce na tzv. polosochu. Záměrně se projekt vyhýbá početným stavbám, které nejsou ve větším počtu z finančních důvodů udržovatelné. I navrhovaný počet však naznačí základy pravěkého stavebnictví a vytvoří nezbytnou atmosféru areálu. Jednotlivé stavby by navíc neměly být přístupné jen v areálu venkovního muzea v přírodě, ale mají být viditelné i okny z budovy expozice z mírného nadhledu. Zvýšení kontaktu návštěvníka s realitou pravěku by měl zajišťovat největší objekt neolitického domu, který by sloužil nejen jako exponát ale i jako úkryt pro návštěvníky v době náhlých lijáků či letních veder.

Důležitým prvkem venkovní expozice je zastřešená část modelového archeologického výzkumu. Zde by návštěvník mohl mít možnost porovnat terénním výzkumem odkrývanou realitu, která je nezbytným základem pro stavební rekonstrukce nebo dokonce archeologický experiment. Zároveň jde opět o úzký kontakt návštěvníků, tentokrát s procesem archeologického poznávání (Kuna 2008, 132), jako je preparace modelů hrobů či exkavace sídlištních objektů.

Zcela nově je plánována budova expozice. Jedině v ní je možné skloubit v celek stálou expozici pravěku s výstavními sálami, videoprojekci a virtuální realitu, originální artefakty s replikami a modely. Právě tento prvek současným muzeím v přírodě u nás chybí, je však nenahraditelný. Umožňuje totiž návštěvníkovi vnímat dávný svět nejen v podobě neúplných originálních artefaktů, ale i vybranými replikami ukázat jejich

někdejší působivost (např. nástroje či zbraně nejsou zkorodované), nejen podobu staveb deformovanou postdepozičními procesy, ale i modely všech staveb obklopujících pravěkého člověka v jejich (hypotetické) „původní“ podobě.

Budova expozice

V navrhované budově pomineme její technické zázemí i nejnútnejší pracovní prostory pro personál Archeoparku pravěku a (byť významný) promítací sál. V plánu jsou mimo to dva výstavní sály. Snad jen lze zmínit možnost variabilního přizpůsobování prostoru těchto sálů a možnost instalace výstav při zachování provozu aspoň jednoho z nich. Základem výstav by měl být originální archeologický materiál spojující návštěvníkovi terénní práci s obsahem stálé expozice. Materiál pocházející z terénních akcí území naší republiky, včetně výzkumů Muzea východních Čech v Hradci Králové, ale i Archeologického ústavu AV Praha.

Soustředíme se nyní na severní část budovy se stálou expozicí ve třech úrovních nad sebou. Toto umístění není náhodné. Především splňuje požadavek prostorového rozčlenění expozice, které návštěvníkovi usnadňuje vnímání. (Opačným příkladem je naše největší stálá expozice pravěku v Národním muzeu, svou stereotypní mohutností těžko vnímatelná až depresivní, viz *Skleňár 1998*, 25-28). Dalším momentem návrhu je snaha už polohou jednotlivých sálů zachytit svět pravěkého člověka. Ten má svoji tajuplnou část „podsvětí“ (1. podzemní podlaží), pozemskou část reálného života (1. nadzemní podlaží) a obtížně dosažitelné „nebe“ (2. nadzemní podlaží) s možnými vrstvami kosmu doloženého u přírodních národů a pokusně rekonstruovaného např. kognitivní archeologií. A to je další rozměr tří úrovní expozice. Ukázka archeologických metod a jejich dopadu na naše poznání. Pod zemí (1. podzemní podlaží) se nachází archeologizované hmotné pozůstatky dávné lidské činnosti v podobě vrstev a obsahu zahloubených objektů, ale i některé mimořádné nálezy: člověkem využívané jeskyně, nálezy uložené pod hladinou řek a jezer, těžební šachty či pohřební komory a uložené depoty

exponátů však není velký a soustřeďuje se na zlomové okamžiky ve vývoji hmotné kultury, zpravidla nejstarší či masivní výskyt daného jevu.

(poklady). To je doména archeologických „vykopávek“. Reálný život pravěkého člověka (1. nadzemní podlaží) lze zobrazit jedi- ně pomocí modelů, všech typů rekonstrukcí, experimentální archeologie, etnoarcheologie či nad úrovní terénu dochovaných objektů (např. skalní malby v terénu). Archeologii z ptáčích perspektivy (letecká archeologie, satelitní snímkování) přibližuje pohled dolů na model krajiny z ohozu 2. nadzemního podlaží. I 2. nadzemní podlaží je expozicí plně využitá. V nebeském „světě idejí“ se nachází kulturně chronologická expozice znázorňující základní periodizaci pravěku (paleolit až závěr

Centrálním motivem 1. nadzemního podlaží je zmíněný rozsáhlý model pravěké krajiny. V celém archeoparku jde o model jediný, a to záměrně, aby na sebe soustředil pozornost. Model je viditelný z jiné perspektivy i z ohozu 2. patra. Tvoří ho krajina staršího pravěku s osadami, pohřebišti, hradištěm, těžebními areály a vodními plochami i zemědělským zázemím při pohledu shora doplněná (pomocí linií světelných umístěných v povrchu terénu modelu) obrysy keltského oppida, římského pochodového tábora, liniemi opevnění návrší, bateriemi železářských pecí či keltskou svatyní. Tedy struktur rozpoznatelných leteckou archeologií. Expozice při stěnách 1. nadzemního podlaží navazuje na prvky modelu, k nimž je návštěvník nejbližší. K těmto tématům patří přírodní prostředí, migrace člověka (i do

extrémního prostředí), hradiště, osady a domy, jezera a bažiny, doprava a obchodní kontakty, obživa, těžba surovin, společnost (rodina, hierarchie, specializace), antropologie (a zdraví člověka), náboženství, technologie, umění a pohřbívání. A návratem do 1. podzemního podlaží se dostáváme na počátek návštěvníkovy cesty. Vstupní část (č. 1) seznamuje s podobou zahloubených objektů, vrstev, jejich časovou i formální transformací a etapami archeologického průzkumu a výzkumu. Další část je napodobeninou jeskyně s prvky paleolitického umění, ale i nikami s informacemi o využití jeskyní

■ **Obr. 8**
Půdorys areálu stávajícího areálu CEA Věstary a půdorys plánovaného archeoparku.

■ **Obr. 9**
Vizualizace Archeoparku Věstary: vlevo a v popředí stávající objekty „pravěké vesnice“, vlevo a v pozadí plánované objekty s dominantní budovou expozice.

doby stěhování národů). Tato expozice je pojata víc klasicky, je umístěna v osvědčené proudové vitrině (Sklénář 1998) umožňující chápat návštěvníkovi následnost i prolínání jednotlivých etap. Její obsah však netvoří neúplné artefakty, ale repliky doplněné obrazovou rekonstrukcí a nezbytnými mapami. Počet

u nás i v zahraničí (č. 2, 3). Akvárium s artefakty říčního dna tvoří „vodní svět“ archeologie spolu s níkami o nákolí a mokřinách (č. 4, 5). Část v podobě důlní šachty seznamuje s těžbou surovin, těžebními nástroji u nás i v zahraničí (č. 6, 7). Vstupem do interiéru megalitické hrobky se návštěvník ocitne ve světě mrtvých. Průhledem mezi bloky megalitu má možnost sledovat typy pohřbů z našeho prostředí – komorový, skříňkový, jámový kostrový i hromadný, žárový, kolektivní, druhotný i uložený na sídlišti. Poslední částí „světa pod zemí“ jsou depoty – votivní, keramický, dílenský, vlastnický, obchodní, výrobní i ten ukrytý v „horizontech neklidu“.

Návrh takto pojaté expozice a celé budovy expozice v Archeoparku pravěku se také snaží řešit nedostatky v prezentaci naší archeologie, za které lze označit – jak bylo již řečeno výše – absenci nálezů z organických materiálů ve vykreslení obrazu minulosti i absenci témat každodennosti v pravěku (Vencl 2009, 563).

„Živá archeologie“ a živý areál

Cílovou skupinou Archeoparku jsou žáci škol s jejich učiteli a také nejširší veřejnost (rodiny s dětmi, senioři). Pro učitele dějepisu je téma pravěku ve výuce obtížné, hlavním z důvodů je zřejmě absence výukových názorných pomůcek. Nejrychlejší cestou jak tento problém řešit se jeví návštěva muzea v přírodě. Nejširší veřejnost zase výsledky archeologie lákají z důvodů obecně známých a tradičních: atmosféra romantiky, konkrétní pocit objevování, zájem o staré technologie (zvláště u mužské části populace), tajemství věcí nedořešených s více možnostmi jejich interpretace.

Projekt Archeoparku pravěku ve Všestarech také zcela zásadním způsobem vstupuje do sféry turistického ruchu. Archeopark prezentující rozsáhlé kulturní dědictví památek ukrytých pod povrchem země je aktivitou zcela srovnatel-

nou se stávajícími cíli turistického ruchu (hrady, zámky, skanzeny). Na základě předpokládané kapacity všestarského Archeoparku a dosavadních zkušeností stávajícího Centra experimentální archeologie lze učinit odhad kapacity denní návštěvnosti na maximum 300 osob, která by se případně dala zvýšit změnou charakteru provozu (celoroční místo především sezónního). Lépe lze odhadnout návštěvnost školních exkurzí, která v maximu kapacity stávající podoby projektu činila 4000 školních dětí ročně.

Zmíněné relativně vysoké počty návštěvníků negativně ovlivňují „živost“ či „zážitkovost“ u takto pojatého projektu. Stručně řečeno, ne každý návštěvník si v ruce může potěžit bronzový meč či měděný sekeromlat. Proto je celý navržený areál rozdělen do mnoha částí s cílem prostorově rozptýlit návštěvníky. Tomuto cíli je uzpůsoben i informační tok expozic. Namísto rozsáhlých textů kratší popisky. S možností zakoupit

■ Obr. 10 Aktivita s současným areálem Centra experimentální archeologie Všestary: A keramická pec; B účastníci exkurze si zkouší opracování dřeva replikami kamenných a bronzových nástrojů; C přístřešek s keramickými pecemi a vypálenou keramikou; D keramická pec s keramikou připravenou k výpalu; E objekt domu starší doby bronzové.

si podrobnější katalog pro individuální potřebu návštěvníka a vracet se k prohlídnutým exponátům i mimo prostor archeoparku v klidu domova. Podobné řešení lze navrhnout i pro případ zahraničních návštěvníků, kde cizojazyčný katalog může suplovat zveřejnění posledního cizojazyčného přehledu českého pravěku v roce 1961 (Vencl 2009, 563).

To jsou jistě pouze některá z možných řešení. I tak je splněn základní cíl ochrany jakékoli původní památky – setkání s informací o dané památce je dostupné, ale není ničena archeologickým turismem.

Závěr

Naše současná archeologie klade jen malý důraz na prezentaci výsledků své práce neodborné veřejnosti a tak rezignuje na obhájení důvodů její existence. Jinak by asi nebylo možné, aby v čerstvém kompendiu o českém pravěku byl vztah archeologie a veřejnosti zmíněn z celkového počtu 1446 stran (APČ Praha 2007-2008) jen na dvou stranách (svazek 1 – Kuna 2008, 132-133). Muzea jistě a nutně zůstanou oporou regionální vědy a místy shromažďování a zpřístupňování movitých archeologických nálezů veřejnosti. Tak jako jsou však inspirací ze zahraničí velkokapacitní depozitáře (Kuna 2008, 132), jeví se možnost oživit pro prezentaci archeologie ideu „muzea pravěku“ J. Neustupného. Ani možná realizace podobného projektu nenahradí archeologickou expozici Národního muzea. Ta má sice užší cílovou skupinu, ale pro vážné zájemce (včetně zahraničních) je nepostradatelná. Navíc projektem výstavy Lovci mamutů naše centrální muzeum prokázalo, že je schopno úspěšně konkurovat exotickým komerčním výstavám. Běžným návštěvníkům regionálních archeologických výstav je však nutno nejprve umožnit, aby si vytvořili úplnější obraz naší minulosti a navázali na něj. Základním problémem je překonat uvažování v tradičním chronologicko – typologickém schématu. „Výroba“ informací pro neodbornou veřejnost je samostatný podobor archeologie tak, jako je tomu v zahraničí. To se nezměnilo ani po deseti letech, po která u nás existuje přístup „public archaeology“ (Tichý 2000).

Mimo dlouho připravovaného a nakonec úspěšně realizovaného brněnského Anthroposu K. Absolona a J. Jelínka zůstala řada dobrých nápadů „na papíře“. Možná čeká stejný osud i Archeopark pravěku ve Věstarech. Přesto je nutností informovat i o těchto nedokončených projektech. Abychom věděli, že ani u nás řešení prezentace archeologie veřejnosti neustrnulo v době zakladatelů muzeologie, abychom si udrželi obdiv k těm, kteří ku prospěchu naší archeologie dosáhli cíle.

Použitá literatura

- Kuna, M. (ed) 2008: Pravěký svět a jeho poznání, Archeologie pravěkých Čech, svazek 1, Praha 2008
- Malina, J. – Malinová, R. 1992: Vzpomínky na minulost. Brno
- Matoušek, V. 2000: Archeologické muzejní expozice v Čechách jako odraz koncepce studia pravěku a středověku, Archeologické rozhledy LII, 453-463
- Neustupný, J. 1966: Muzeum pravěku, Časopis Národního muzea 135, 219-225
- Sklenář, K. 1983: Skanzenové expozice pravěkého stavebnictví, Muzejní a vlastivědná práce, 21, 193-201
- Sklenář, K. 1998: Archeologická expozice Národního muzea: z Čech do Evropy – a zpátky?, Muzejní a vlastivědná práce/Časopis Společnosti přátel starožitností, 36/106, č. 1, 15-30
- Tichý, R. 2000: Archeologie bytí, Rekonstrukce a experiment v archeologii, 1, 212-215
- Unger, J. 2005: Archeologická antropologie – co je, co není a proč, Český lid/Etnologický časopis 92, 69-72
- Vencl, S. 2009: Úvahy nad Archeologií pravěkých Čech, Archeologické rozhledy LXI, 554-566

Summary

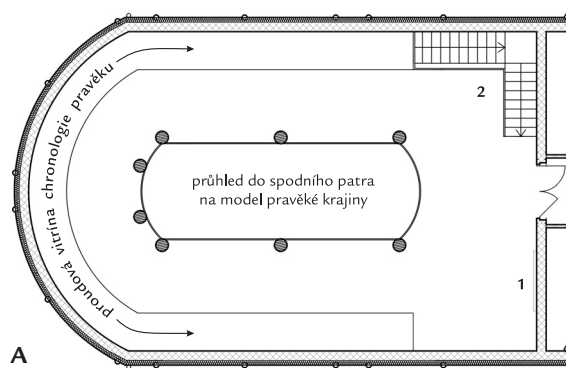
Archaeopark of prehistory in Věstary: primary proposition

In 2009 the department of archaeology of the Philosophical Faculty of University Hradec Králové together with the Hradec Králové region council and other organisations drew up a project 'Archaeopark of prehistory in Věstary'. This project develops the current Centre of Experimental Archaeology in Věstary. Here the social and archaeo-didactic reasons for setting up of the project are presented.

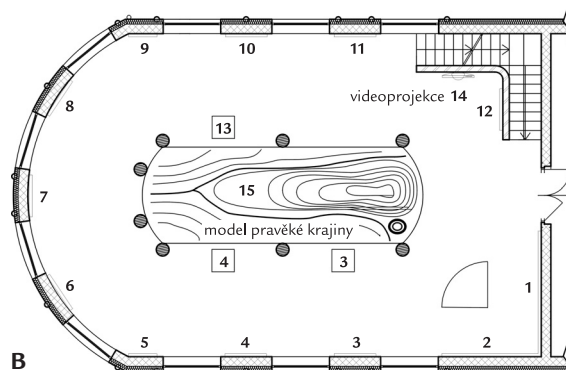
Present-day Bohemian and Moravian archaeology places little emphasis on presentation of its work to the wider public and thus resigns on defending the reasons of its existence. It is necessary to allow the visitors of regional archaeological exhibitions to create for themselves a picture of our history. The fundamental problem is the necessity to overcome traditional thinking within the limits of a chronological-typological system. 'Production' of information for the wider public is an independent branch of archaeology in the same way as abroad. That hasn't changed even after the ten years since 'public archaeology' has existed in Czechia (Tichý 2000).

EXPOZICE 2NP	CHODBA	ZASEDACÍ MÍSTNOST
EXPOZICE 1NP	VÝSTAVNÍ SÁL 1	CHODBA
EXPOZICE 1PP	RECEPCE	PROMÍTACÍ SÁL
půdorys		

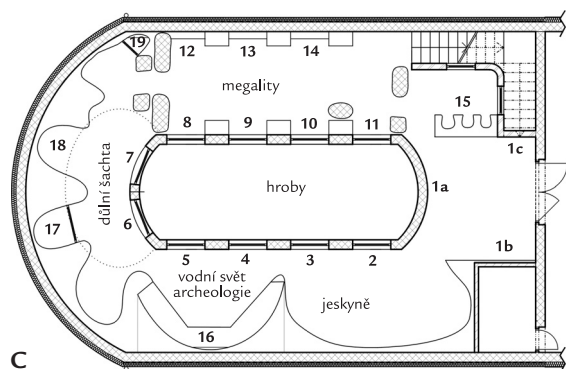
■ Obr. 11 Průřez celou plánovanou hlavní budovou archeoparku (nahore); půdorysy sálů s expozicemi v jednotlivých patrech (dole).

2NP: 1 archeologická kultura 2 letecká archeologie (2D vitriny)

1NP: 1 krajina, přírodní prostředí, 2 technologie, umění, 3 hradíště, 4 vesnice, domy, 5 jezera, mokřiny, 6 doprava, obchod, kontakty, 7 obživa, 8 těžba – povrchová, železná ruda, kámen, 9 společnost, hierarchie, specializace, rodina, 10 antropologie, zdraví, 11 náboženství, 12 extrémy osídlení, migrace, 13 pohřebiště, 14 videoprojekce, 15 model pravěké krajiny

1PP: 1 archeologie, výzkum: a výzkum, b jámy c příkopy; 2 typy jeskyní, 3 příklady jeskyní naše, zahraniční, 4 mokřiny, 5 nákolí, 6 měd, sůl, kámen, 7 naše lokality; hroby: 8 komorový, 9 skříňkový, 10 popelnicový žárový, 11 jámový, kostrový, hromadný, 12 kolektivní, 13 druhotný, 14 na sídlišti, 15 depoty, 16 prosklená nádrž – vodní svět archeologie, 17 pohřeb, 18 těžba surovin, 19 nástroje